

RIZIKO POŽIČAVANIA PEŇAZÍ

Image from Pixabay

Nevhodný výber a morálny hazard

Predpokladajme, že **máte navyše 1000 EUR**, ktoré nechcete hneď minúť na zábavu. Jednou z alternatív je, že by ste požičali vaše peniaze kamarátom, ktorí by ich vedeli lepšie využiť ako vy. Predstavme si, že máme **dvoch kandidátov na poskytnutie pôžičky**. Fero si chce kúpiť jazdené auto, aby na ňom mohol rozvážať pizzu v najlepšej pizzerii v meste. Pizzeria ho už zamestnala a vyžaduje u rozvozcov používať na rozvoz vlastné auto. Druhým kandidátom je Dano, ktorý nemá nijakú prácu a ani neplánuje si ju v najbližšej dobe zaobstarať. Dano plánuje použiť požičané peniaze na stávkovanie na futbalové zápasy. Komu by ste teda požičali vaše peniaze? Z toho, čo zatiaľ vieme, tak Fero je lepším kandidátom. Dano je príliš riziková investícia. Je veľmi pravdepodobné, že Dano vaše peniaze prehrá a vy prídete nielen o kamaráta, ale aj o peniaze. Ak Fera a Dana nepoznáte veľmi dobre, tak je šanca, že si náhodne vyberiete Dana, kto dostane od vás pôžičku 1000 EUR. Dokonca, Dano, ktorého nezaujíma veľmi riziko podnikania, ale má len vidinu rýchleho zisku, môže byť oveľa otravnejší a presvedčivejší a presvedčí vás, aby ste požičali práve jemu. Dano totiž vidí možnosť rýchleho zbohatnutia a neobáva sa straty reputácie, ktorú asi aj tak nemá veľmi vysokú. **Človek preto musí byť veľmi opatrný, komu poskytne pôžičku.**

Pri požičiavaní peňazí však nie ste úplne v bezpečí, ani ak si vyberiete dobrého klienta, teda Fera. Fero po získaní pôžičky môže zmeniť názor a rozhodnúť sa, že tvrdá práca mu nevoní a lepšie je použiť požičané peniaze na cestu po Európe a vy s tým nemôžete už urobiť nič, lebo peniaze ste už požičali. Po ukončení výletu sú však peniaze fuč a vám sa s veľkou pravdepodobnosťou pôžička nesplatí. Takže aj v tomto prípade môžete prísť o kamaráta aj o peniaze.

Možno vás napadlo si najat' právnik, ktorý vám pomôže spísať zmluvu o pôžičke a ktorý vám pomôže vymáhať peniaze, ak vaši klienti nebudú chcieť ju sami splácať. Lenže právnici sú drahí, právnické služby niečo stoja a vymôcť peniaze späť sa vám tiež nemusí podariť, ak Fero alebo Dano nemajú z čoho splácať úver a nemajú nijakú prácu ani majetok.

Mali by ste požičiavať peniaze kamarátom? Pravdepodobne nie, ak vám záleží na kamarátstve a tiež aj na splatení pôžičky. Čo teda robiť, ak máte peniaze navyše? Nechajte pôžičkový biznis na špecializované inštitúcie, ktoré sa volajú banky. Tie si vedú lepšie poradiť s rizikami ako jednotlivci.

Ako to robia banky?

Banky (finanční sprostredkovatelia vo všeobecnosti) si požičiavajú peniaze od subjektov (domácností, firmy, vláda), ktoré majú navyše finančné zdroje a požičiavajú ich subjektom (tiež domácnostiam, firmám alebo vláde), ktoré potrebujú zdroje na investovanie. Banky platia nižšie úroky za požičané peniaze (veriteľom/sporiteľom), ako získavajú za požičané peniaze (od investorov/dlžníkov).

Majú aj banky podobné problémy ako individuálni poskytovatelia pôžičiek? Áno majú, ale dokážu sa s tým vysporiadať lepšie ako jednotlivci. Ako je to možné?

V prvom rade sú banky podstatne väčšie a majú viac peňazí ako vy alebo ja. To im umožňuje si najat' právnikov a zabezpečiť si dokonalú právnu ochranu. Právnici im spíšu nepriestrelné zmluvy a pomáhajú im vymáhať splátky. Vy si taktiež môžete najat' rovnako dobrých právnikov a zabezpečiť rovnako kvalitné právne služby, ale v pomere k sume peňazí, ktoré chcete požičiavať, by to bolo príliš drahé.

Po druhé, banky majú know-how a dlhodobé skúsenosti s požičiavaním peňazí. Pracujú pre nich skúsení experti, ktorí vedú zhodnotiť investičné projekty oveľa lepšie ako bežní občania.

Po tretie, banky uskutočňujú veľa pôžičiek, nie jednu alebo dve ako vy. Preto si môžu dovoliť stratiť na jednej pôžičke, lebo získajú zisk na ostatných pôžičkách. Uskutočňujú tzv. diverzifikáciu rizika. Bežní ľudia môžu požičať peniaze jednej alebo dvom osobám. Riziko je preto vysoké, lebo jedna osoba, ktorej ste požičali peniaze, keď prestane splácať pôžičku, tak to môže pre vás byť kritické. **Aby ste sa vyhli zbytočnému riziku vo vlastnom živote, je lepšie používať služby bank, ako požičovať peniaze samostatne.**

Image from Pixabay

Aké nové spôsoby požičavania peňazí existujú?

V posledných rokoch internet umožňuje nové formy požičavania peňazí.

Crowdfunding

Crowdfunding je metóda získavania kapitálu prostredníctvom kolektívneho úsilia priateľov, rodiny, zákazníkov a individuálnych investorov. Najčastejšie sa to deje predovšetkým online prostredníctvom

sociálnych médií a crowdfundingových platforiem. Ak napríklad kapela chce vydať nové CD, tak môže peniaze získať práve cez crowdfunding. Ak jej prispejete, tak môžete získať výhodu v podobe samotného CD zdarma, môžete mať podiel na zisku z vydania CD, alebo môžete prispieť formou daru. Vtedy však nejde o požičiavanie.

Crowdfunding má aj významné riziká. Všeobecne platí, že projekty, ktoré sú financované cez crowdfunding majú vyššie riziko krachu ako inak financované projekty. Existuje aj riziko, že crowdfundingová platforma je podvod. Výhody crowdfundingu sa preto ľahko môžu zmeniť na nevýhody. Treba si tiež dávať pozor na bezpečnosť crowdfundingovej platformy alebo portalu, aby nedošlo k ukradnutiu citlivých údajov o klientoch. Je dobré sa taktiež zamyslieť poriadne nad kvalitou projektu alebo firmy, ak používa financovanie cez crowdfunding. Možno nedokázala získať zdroje cez tradičné kanály, a preto môže byť projekt alebo firma viac riziková, ale nemusí.

Peer-to-peer lending

Požičiavanie typu peer-to-peer (P2P) umožňuje jednotlivcom získavať pôžičky priamo od iných jednotlivcov, čo odstraňuje finančnú inštitúciu (banku) ako sprostredkovateľa. Webové stránky, ktoré uľahčujú požičiavanie P2P, výrazne zvýšili jeho akceptáciu ako alternatívnej metódy financovania. Internetové stránky požičiavajúce P2P spájajú dlžníkov priamo s investormi. Každá webová stránka nastavuje úrokové sadzby a podmienky a umožňuje transakciu. Väčšina webov má širokú škálu úrokových sadzieb založených na bonite žiadateľa.

Existujú samozrejme aj riziká P2P požičiavania, ktoré sú relatívne veľké z nasledujúcich dôvodov:

- Dlžník môže platiť úrok alebo istinu neskoro, alebo vôbec
- Firma, ktorá spravuje aktivity dlžníkov môže ukončiť činnosť a nemôžete získať späť vašu investíciu.
- P2P platforma zanikne a máte po vašej investícii

DEFINÍCIE:

Nevhodný výber

Situácia, keď najrizikovejší veritelia sa najviac domáhajú získania pôžičky a sú najaktívnejší v žiadostiach o pôžičku.

Morálny hazard

Situácia, keď dlžníci po získaní pôžičky použijú peniaze na iný účel než aký bol vopred dohodnutý.

Ekonómia z rozsahu

Situácia, keď náklady na požičiavanie peňazí sa znižujú s množstvom a hodnotou (objemom) pôžičiek.

Diverzifikácia rizika

Banky diverzifikujú riziko, keď požičiavajú peniaze rôznym klientom, ktorí čelia rôznym rizikám.